

UNITAT DIDÀCTICA.

Guia d'orientació Professional amb perspectiva de gènere.

MODUL 3

Margarita Artal i Serrat
Curs 2007-2008

MODUL 3: L'ORIENTACIÓ PROFESSIONAL

L'orientació professional: és aquell conjunt de processos educatius i de consells personals que es porten a terme en l'àmbit escolar però també en el laboral i de la cultura.

Un dels moviments més importants en el camp de l'orientació professional és el que te a veure amb l'educació i orientació per a la carrera professional al llarg de la vida. I això ho hem d'entendre per la necessitat d'adaptar-nos als importants canvis produïts en el mon laboral.

Actualment podem parlar de revolució organitzativa i tecnològica, de turbulència econòmica i social, de societat del coneixement... tots aquests conceptes són el que hem de tenir presents a l'hora de plantejar l'orientació professional en el marc del nostre treball educatiu. Araceli Sebastián, María L. Rodríguez, María F. Sánchez (2003).

Naturalment, quan ens plantegem l'orientació professional hem de tenir en compte els conceptes i activitats plantejats en l'orientació personal i acadèmica plantejats en els Mòdul 1 i Mòdul 2 de la Unitat didàctica.

1. Objectius del mòdul

- 1.- Elaborar una proposta d'accions orientadores adreçades a alumnes de 4t d'E.S.O. per tal d'alleujar el biaix de gènere social que existeix en la tria d'estudis de batxillerat.*
- 2.- Oferir el màxim ventall de possibilitats professionals a les noies i als nois per tal que la seva opció professional sigui la més adequada a les actituds i aptituds personals, tenint en compte els models professionals i laborals existents però sobretot els nous processos laborals.*
- 3.- Observar les aptituds i capacitats necessàries en diferents camps professionals.*
- 4.- Aportar els primers elements bàsics per a un projecte professional amb perspectiva de gènere.*

2. Reflexions pel professorat:

- El concepte de projecte professional suposa una *acció* precedida de *reflexió* sobre alguna cosa que es dirigeix al futur i que disposa d'uns recursos per aconseguir.
- El projecte professional o pla de carrera es un conjunt de projectes que permeten mantenir i millorar l'empleabilitat al llarg de la carrera professional.
- Desenvolupar un projecte professional te dues condicions bàsiques : l'autoconeixement, i el coneixement del mitjà educatiu i professional i això de la manera més objectiva possible.
- Per això és tant important que donem al nostre alumnat elements suficients per poder tenir elements d'autoconeixement i de reconeixement del mitjà en el que s'han de desenvolupar, en aquests cas el del món laboral.
- És important que s'expliqui que la carrera professional és desenvoluparà al llarg de tota la vida laboral i personal i com d'interrelacionades estan aquestes dues, sigui quin sigui el nivell laboral que s'assumeixi, és a dir el plantejament de les carreres professionals estan imbricades en el desenvolupament vital de les persones, per això la perspectiva de gènere és tant important.
- Normalment, aquests conceptes resulten molt llunyans al nostre alumnat, però a partir de determinades tècniques i sobretot amb la presentació de models reals, es pot començar un treball de sensibilització i reflexió que ha de culminar en elaboració de projectes de carrera sensibles a temes com la discriminació implícita de les dones en molts sectors laborals, el plantejament de la correlació entre la vida personal i laboral i qui l'acaba assumint, actituds esbiaixades per part de molts agent socials....
- El trajecte professional suposa el coneixement del que s'és capaç de fer (Mòdul 1), també suposa un important coneixement del món laboral (Mòdul 2), però moltes vegades no hi ha reciprocitat entre les competències i les aptituds del nostre alumnat.
Cal afegir un factor: l'experiència, és a dir tots aquells valors i coneixements que s'adquireixen per l'experiència personal seran elements fonamentals per elaborar el projecte de carrera.

- o Al llarg de les activitats que es presenten en aquest mòdul, serà molt important tot el que puguem treballar amb el nostre alumnat de forma directa i a través de l'observació de realitats. Hem de mostrar models i experiències d'altres persones que ja tenen una carrera professional encetada i que viuen en diferents moments. Un cop presentades les diferents realitats, sempre es portarà a terme un procés d'anàlisi, de reflexió i de pensar com seria en el cas personal del nostre alumnat, (*rol playing*) i quines diferències poden haver entre les dones i els homes en els casos que observem.

Les vivències que es treballen en aquestes sessions acostumen a ser riques i serveixen per debatre situacions de discriminació de gènere, però també d'altres situacions i conflictes que sovint es plantegen en la vida laboral de les persones.

- Moltes de les accions que es poden començar a treballar amb l'alumnat de 4rt d'ESO, poden ser repetides amb el mateix alumnat de 2on de Batxillerat, aquest nivell educatiu necessita treballar el seu plantejament de carrera professional i estar alerta de les possibles dificultats que existeixen.

3. Activitats per a l'alumnat:

Activitat 1: Que vull ser quan acabi els meus estudis?.

Per donar eines per a que el nostre alumnat tingui per respondre's poc a poc a una pregunta com aquesta.

Primer de tot, hem de tenir clar que als nostres alumnes de 4rt d'ESO els hi preocupa poc que seran quan acabin els seus estudis. Però en canvi es troben, moltes vegades, pressionats per part de la família, per l'entorn, per la necessitat d'elegir un batxillerat, i han de donar alguna resposta.

Al mòdul 2 hem treballat activitats per a veure diferents camps professionals, i en el mòdul 1, hem treballat capacitat personals. Ara hem de relacionar aquests aprenentatges portant-los a experiències concretes i conegudes per part del nostre alumnat. Per exemple, si hi ha germans, germanes o familiars joves que ja estiguin treballant:

- . Per què estan treballant?
- . On estan?
- . Com han aconseguit la feina?
- . Quins requisits necessitaven?
- . Que guanyen?
- . I tot allò que creiem que pot ser d'interès per conèixer el model que volem mostrar.

Comparar totes aquestes preguntes amb situacions personals d'algun dels nostres alumnes, noi o noia.

- Comparar si les respostes a les mateixes preguntes tenen els mateixos components quan són nois o noies, per exemple: un noi que coneixem de 20 anys, potser vol treballar per guanyar diners i per comprar-se una moto, en canvi una noia potser te un altre objectiu... quin?
- Comparar on estan treballant els nois i les noies que coneixem i si hi ha diferències laborals, d'horaris, salarials, de camp professional..... analitzar les avantatges i inconvenients de noies i nois ens els diferents llocs de treball.

Activitat 2: Que vull ser quan acabi els meus estudis?.

Per donar eines per a que el nostre alumnat tingui per a respondre's poc a poc a una pregunta com aquesta.

Aquesta activitat es planteja com una sèrie de sessions de tutoria d'orientació i que ha de servir per reflexionar, debatre i posar sobre la taula elements nous de valoració del món laboral que el nostre alumnat ha de conèixer.

- Segurament, en els exemples anteriors, tindrem camps molt esbiaixats d'ocupació laboral per les noies i pels nois, molt estereotipats. Si és així, hem d'aprofitar per reflexionar per que passa això i que hauriem de fer com alternativa. Si hem trobat algun model poc estereotipat, l'hem d'aprofitar, hem de fer-ne ressò, fent recerca de com és aquest model, fer-lo venir al centre si això és possible; anar nosaltres a visitar aquesta persona que presenta trets diferents en la seva carrera professional...
- En aquesta activitat podem introduir nous camps laborals, per exemple es pot parlar de la societat del coneixement i de l'impacte de les noves tecnologies en el món del treball. Hem de parlar del canvis a les empreses, la doble vessant de la flexibilitat laboral i les seves avantatges i inconvenients. La necessitat que tenen les empreses per tenir noves capacitats de les persones que hi treballen i com aquestes capacitats no haurien de saber de gènere:
  - ús de les TIC,
  - idiomes,
  - adaptació a competències que es van adquirint segons la experiència laboral,
  - mobilitat,
  - participació en el món del treball
  - teletreball
- Un capítol especial haurien de tenir els models que es refereixen a la creació d'empreses. Moltes vegades és un carrera professional per a la que ningú ens ha preparat, però en canvi acaba sent una possibilitat "autoempleo" important sobretot en gent jove i en dones. Explicar un cas real, una persona que hagi passat per l'experiència, que expliqui les eines que ha necessitat per portar endavant un projecte d'aquestes característiques seria molt útil i innovador a les nostres aules d'orientació. La perspectiva del gènere és fonamental en la majoria dels casos.

Activitat 3: Reconeixement de dinàmiques i desenvolupament d'estratègies pròpies

Per a reflexionar sobre les pròpies capacitats en àmbits on el sexe del/ les alumnes estigui infra representat .

A diferència de les activitats anteriors, (i un cop fet el treball de sensibilització al voltant de les desigualtats de gènere) aquest cop prendrem els estereotips de gènere amb l'objectiu de portar-los a l'extrem i qüestionar-los mitjançant un punt d'humor. És important mantenir un equilibri entre el joc amb els estereotips i les actituds sexistes que puguin sorgir. Per això el paper de la persona docent com a moderadora és de vital importància per a que aquesta activitat sigui fructífera.

Aquesta activitat requereixi més d'una sessió de treball. Cada cop que prenguem l'activitat haurem de fer un resum de la sessió anterior.

En primer lloc farem una introducció a l'alumnat, explicant que l'objectiu de l'activitat és aprofundir en les dificultats reals comporta, en un món laboral tan segregat sexualment com el nostre, accedir i mantenir-se en espais tradicionalment adjudicats a l'altre sexe.

A continuació demanarem que facin dos llistats d'activitats professionals "típicament masculines" i "típicament femenines". Com hem dit és important que aquestes activitats siguin plenament estereotipades com ara, estilista com a tasca de dona o operari de la construcció per a homes. Posarem cadascuna d'aquestes professions en un paper, mantenint la separació per sexes.

Després farem grups no mixtos de sis estudiants. Cadascun d'aquests grups agafarà un paper amb una professió "típica de l'altre sexe".

Cada grup haurà de desenvolupar i representar una escena amb les següents característiques:

L'escena transcorre a l'àmbit laboral que ha sigut assignat pel paper, els personatges s'han de distribuir de la següent manera:

- Protagonista: És la persona del sexe infra representat que treballa a un àmbit "propi de l'altre gènere"
- Antagonista: És una persona del sexe majoritari a l'àmbit professional que tindrà com a objectiu reproduir dinàmiques sexistes i/o discriminatòries amb el/la protagonista.

- Persona Afí: És una persona de sexe a triar pels alumnes predisposada a recolçar a la persona protagonista
- Dues Persones Neutres: Representen companys/companyes de feina (representen el sexe majoritari a la feina) que no están en principi a favor ni en contra de ningú, que tenen actituds pasivament sexistes però amb les que s'haurà d'interaccionar per tal de que es posicionin respecte al conflicte que sorgirà entre protagonista i antagonista.
- Superior jeràrquicament: Es la persona a qui s'exposarà el conflicte per diferents vies i que harà de prendre una decisió.

Amb aquest material els alumnes hauràn de representar un escenari, és a dir una situació de partida, un conflicte entre protagonista i antagonista així com elaborar diferents mecanismes relacionals entre els personatges per tal de resoldre aquest conflicte.

L'objectiu de la representació és extreure exemples presents a l'imaginari col·lectiu de l'alumnat dels agents i les estratègies tant sexistes com antisexistes que existeixen al món laboral, no és per tant necessari que les històries tinguin un "final feliç".

Cada grup farà la seva representació davant de tota la classe. Després de cadascuna d'elles es plantejaran i es debatran les següents preguntes:

1. Quins elements de l'escena considereu realistes i quins són exageracions? Estem segures/per què?
2. Què opineu de les reaccions de cadascun dels personatges? Us sentiu identificades/identificats?
3. Quines estratègies sexistes i antisexistes has observat? Quines altres coneixes o creus que funcionarien?

És important no caure en debats inescrutables, per tant és recomanable que durant el debat la persona docent faci dues llistes: una amb les conclusions a les que anem arribant i altre amb temes oberts o pendents. Així permetrem que les representacions continuïn aportant més material per a debatre temes oberts.

Un cop tots els grups hagin fet la seva representació donarem espai a debatre temes oberts.

Finalment dedicarem una sessió sencera a recordar totes les situacions d'opresió sexista que s'han representat. Es provarà d'elaborar entre tota la classe possibles estratègies que ajudin a superar aquestes situacions.

Algunes observacions:

- Tot i que treballem des de l'estereotip la funció del docent serà anar guiant la perspectiva de l'alumnat per tal de que identifiquin dinàmiques sexistes més subtils que les que es poden plantejar a les representacions.
- És important enfatitzar les estratègies basades en la solidaritat i el teixit social a l'àmbit laboral.
- El fet de que els grups siguin no mixtos és important ja que obliga a algunes alumnes i alguns alumnes a adoptar rols de l'altre gènere. Tot i així és important estar alerta per a que no es creï un ambient de "guerra de sexes". En cas de que es doni aquest ambient o de que es tracti d'un grup amb especial tendència a aquesta dinàmica pot ser recomanable fer grups mixtos, però en aquest cas interntarem sempre que es doni la inversió de rols de gènere al llarg de les representacions
- En cas de que surtin temes com la competitivitat entre dones és important posar de manifest que no es tracta d'una característica "essencial" de les dones, sino una estrategia de "supervivència" en ambients masculinitzats. Caldrà reflexionar, sobre tot amb les noies sobre el perill d'aquestes actituds i buscar estratègies de superació.

